

Published on www.bilvavi.net

[Home](#) > פסח 061 אפיקומן-רצון תשפא

פסח 061 אפיקומן-רצון תשפא

סיכום קצר וחלקי

[מתבאר כאן בשיעור עומק גאולת הרצון שבגאולת מצרים, רצון המולבש בטעם ושלמעלה מהטעם ומדרגת אפיקומן בפרט שמתגלה בו הרצון העליון ובו מונח בשורת הגאולה דלעת"ל]

א. עומק גאולת מצרים היא גילוי האור הפנימי של "רצוננו לעשות רצונך" ולכן דווקא **משה** שבג' **רצון** הוא הגואל, וגילוי **הרצון** מפקיע את ההחמצה של "שאור שבעיסה" ואת ה"שעבוד מלכויות" לפרעה, ומוציא לפועל את ה**ריצה** - החפזון שמהות היציאה היא באופן זה.

ב. בהרחבה יותר, יש ב' מהלכים ברצון, רצון המולבש בטעם ורצון בעצם שלמעלה מהטעם, ולכן בגאולה שהיא גילוי הרצון יש גאולה מהשאור שבעיסה שנותן טעם בעיסה בהחמצתה, ומתגלה בגאולה רצון המתלבש בטעם, וזהו ה**ון** שברצון הקטנה של ה**רץ**, ומצד כך הגאולה מה**צר** שבמצרים ל**רץ** אינה שלימה כי הרצון תלוי בטעם שיכול להשתנות, אבל עומק הגאולה הוא הגאולה מהשעבוד מלכויות שמסתיר את הרצון בעצם ואז הגילוי הוא **רץ** בעצם בבחינת חוק שלמעלה מהטעם שאינו ניתן לשינוי.

ג. 'אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן' בכדי שישאר **טעם** אפיקומן - זהו מצד רצון שיש בו **טעם**, אבל מצד שאלת החכם "מה **החוקים**" הגילוי של מדרגת אפיקומן היא כשכבר פג הטעם שמתגלה ההארה שלמעלה מהטעם.

ד. שורש החפזון דקדושה שמכחו נתקדשו בכורי ישראל הוא ב"ראשית אוני" דיעקב אבינו שהוא ראובן, אבל כיון שזה רצון המולבש בתענוג לכן קדושת הבכורה איננה בשלימות וה**חפזון** יכול להיפך ל"**פחז** כמים" שנעתקה הבכורה מראובן, ולכן גם החפזון שבגאולת מצרים אינו בשלימות, אבל לעת"ל שנאמר "כי לא בחפזון תצאו" זה גילוי הרצון שלמעלה מהתענוג, ומצד כך האפיקומן נחשב שורש ותחילת הסעודה דלעת"ל.

ה. מצה דידן היא בתהליך של **ח"י** רגעים - מדרגת "חיה שבנפש" אבל מצה דלעת"ל היא במדרגת "יחידה" ולא שייך בה החמצה כי היא בבת-אחת ללא תהליך בבחינת "פתאום יבוא" ובהקבלה לכך כוס של אליהו שהיא כוס חמישי - כנגד ה'יחידה' - זהו אליהו שחגור במתניו לצורך ריצה בעצם - 'אליהו באחת'.

אפיקומן, "חכם מה הוא אומר מה העדות והחוקים והמשפטים אשר ציוה ה' אלוקינו אתכם ואף אתה אמור לו כהלכות הפסח אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן", וא"כ, חלק משאלת החכם היא שאלה על **החוקים**. ופשוט וברור - השאלה על החוקים, בפרטות היא שאלה על קרבן פסח שנאמר בו לשון של חוק - "זאת **חוקת** הפסח" וא"כ ביחס לשאלה על חוק של 'מה החוקים האלה' משיבים לו "אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן".

'חפזון' - מהות היציאה ממצרים

נתבונן להבין מהו הגילוי של אותו מציאות של חוק, הרי צורת היציאה שהיתה ממצרים כמו שנאמר בקרא - "כי בחפזון

יצאתם ממצרים" שהיציאה היתה יציאה באופן של חפזון, וכמו כן הגמ' לומדת את הדין של זריזים מקדימין למצוות ממה שנאמר "ושמרתם את המצות - מצוה הבאה לידיה אל תחמיצנה" ופשוט וברור - מה שילפינן דין זה מהמצות שביציאת מצרים כי יציאת מצרים היתה בחפזון וחפזון הוא אחד מהפנים של הזריזות ולכן משם ילפינן את הדין של מצוה הבאה לידך אל תחמיצנה כיון שכל המהות של יציאת מצרים היתה באופן של חפזון, באופן של זריזות.

והרי שהמהות של **מה** שיצא ממצרים - זה לא רק שעם ישראל יצאו ממצרים בחפזון אלא עצם כח החפזון הוא גופא יוצא ממצרים, כשהם היו בשעבוד אצל פרעה בעבודה בחומר ובלבנים זה בבחינת יסוד העפר שהוא היסוד הכבד היפך התנועה הקלה, וזה גופא מה שהוא נקרא **פרעה** אותיות **פה-רע**, כדברי החובות הלבבות הידועים שהאיבר הקל ביותר שיש באדם זה הלשון, ומצד כך מה שנאמר בפרעה "ויכבד ה' את ליבו" בהתפשטות מאותה הכבדה נעשה בחינת **הפה-רע** שבפרעה שהיה אצלו הכבדת הלשון, וזה התגלה בצד מה אצל משה רבינו שנאמר בו 'כבד פה וכבד לשון' שהכבדות הזו נעשתה מהמעשה הידוע שהיה, כשנכנס משה לבית פרעה כמו שאומרים חז"ל.

וא"כ חלה בגלות מצרים כבידות על מציאות הלשון שהאיבר הקל ביותר שיש באדם שהוא **הלשון** הוא נעשה כבד, וכאשר הם יוצאים ממצרים שיש ד' לשונות של גאולה - הגאולה היתה ב**לשון** ולכן יש ד' **לשונות** של גאולה, שבכבד פה וכבד **לשון** היתה הגאולה שנעשה מציאות של **קלות**, וכשאיבר הלשון נעשה קל הוא חוזר למקור טבעו שהוא הדיבור - זה אופן הגילוי שנעשה המציאות של היציאה ממצרים בחפזון.

ובלשון אחר חפזון הוא בהבחנה של ריצה שכאשר האדם יוצא במהירות תנועת המהירות מתראה כריצה שהאדם רץ, בכוחות הגוף זה ריצת הרגליים ובכוחות הנפש זה רצון, וזה עומק החקיקה שמתגלה באפיקומן שמונח בו התשובה על "מה העדות והחוקים", כי פנימיות החוק הוא רצון, ונחדד.

מדרגת "יש טעם ברצון" ומדרגת "אין טעם ברצון"

כידוע עד מאד יש שתי מדרגות ברצון, יש מדרגה תחתונה ברצון ויש מדרגה עליונה ברצון, המדרגה התחתונה ברצון היא בבחינת **יש טעם ברצון** שכאשר הרצון מתלבש בחכמה נעשה הקטנה של הרץ שזה **ע"י** ה-**ו**ן שמצטרפים לרץ ונעשה **רצון**, זה ההקטנה של הרצון כשהוא מתלבש במציאות החכמה וההתלבשות של הרצון במציאות החכמה היא גופא יוצרת את הטעם ברצון.

אבל יש את המדרגה העליונה שברצון שהיא בבחינת **'אין טעם ברצון'**, רצון שהוא למעלה מטעם ודעת, רצון עצמי, וזה עומק הגאולה של בני ישראל שנגאלו ממצרים ע"י משה רבינו שהוא הגואל את בני ישראל ממצרים - הקב"ה אומר לו למשה להוציא את בני ישראל ממצרים ומשה אומר להקב"ה "שלח נא ביד תשלח" וע"ז אומר הקב"ה למשה "אם אין אתה גואלם אין אחר גואלם" **ומשה** בגימטריא **רצון** עם הכולל כידוע עד מאד בדברי רבותינו שבזה מונח עומק הגאולה, וזה הרצון שיצא ממצרים, אבל זה לא רק רצון באופן של טעם ודעת אלא במעמקים הוא רצון שלמעלה מטעם ודעת.

בהלבשה של הרצון בטעם ודעת זה ההגדרה שנאמר ב"אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן" שבהבחנה הפשוטה זה רצון מצד ההלבשה של טעם ודעת מחמת שבאפיקומן יש טעם, טעם פסח או טעם מצה, שע"מ שישאר אותו טעם לא אוכלים מיני מתיקה אחריו שמפסיקים את אותו טעם, וזהו פשטות הסוגיא כמו שמבואר שם בפסחים ברשב"ם ועוד.

חוק - מדרגת 'אין טעם ברצון' שאין הרצון בר-שינוי

אבל בעומק יותר, עומק ההגדרה של "אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן" כי כאשר אוכלים את האפיקומן זה למעלה מטעם, ואם הוא אוכל מיני מתיקה הרי שהוא יורד ממדרגת 'למעלה מטעם' למציאות של טעם, זה עומק מה ש'אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן' במדרגה של רצון מצד הכח של החקיקה - חוק.

מצד ההלבשה של הרצון בטעם ודעת - זה לא חקיקה גמורה מפני שיש טעם בדבר ואם הטעם ישתנה א"כ הרצון יכול להשתנות, ואם כן הוא לא נקרא חוק כי הוא לא חקוק, הוא דבר שיכול להשתנות, ועל אף שפעמים הרבה בדברי רבותינו מבואר שהחכמה נקראת חוק - בעומק זהו מחמת שורש החכמה ולא מחמת ההתגלות של החכמה עצמה.

אבל כאשר מתגלה הרצון שלמעלה מטעם ודעת זה עומק המדרגה הנקראת חוק, ומצד כך משה בגימטריא רצון כמו שהוזכר והוא הרי נקרא בלשון הפסוק "שם חלקת מחוקק ספון" - 'משה איקרי מחוקק' כמו שדורשים חז"ל, וזהו ה'חלקת מחוקק ספון', המקום שמשה רבינו שנקרא 'מחוקק' נקבר שם, וזה ברור ופשוט - מה שמשה רבינו 'ספון' שם אין כוונת הדבר רק כפשוטו שגופו של משה רבינו נטמן שם, זה החלק התחתון שזה פשוטו של מקרא ו'אין מקרא יוצא מידי פשוטו' - אבל עומק הדבר ששם הוא ספון - זה הנעלמות של הרצון שבבחינת ה'אין טעם ברצון', זה 'שם חלקת מחוקק ספון'

שפנימיות ההויה של משה רבינו טמונה וספונה שם, זה הנעלמות שבחוק, הנעלמות שברצון של 'אין טעם ברצון' שהדבר נעלם ונסתר, זה עומק מדרגתו של משה רבינו.

השורש של הגילוי הזה הוא גופא הגילוי של יציאת מצרים שנאמר בה "כי בחפזון יצאת ממצרים" שכך יצאנו ממצרים וזה מה שמשיבין לחכם על שאלת 'מה החוקים' - 'אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן'.

הפקעת ה'שעבוד מלכויות' והפקעת ה'שאור שבעיסה' שבגאולת מצרים

ובעומק, כח היציאה שבני ישראל יצאו ממצרים שזה היה במציאות של חפזון, מהו השורש של אותו 'חפזון' - בלשון חז"ל זה הגמ' הידועה בברכות ששם נאמר "רצוננו לעשות רצונך אלא שאור שבעיסה ושעבוד מלכויות מעכב", וכמו שכבר הוזכר, כאשר בני ישראל יצאו ממצרים היה הפקעה של ה'שאור שבעיסה' והיה הפקעה של 'שעבוד מלכויות', ההפקעה של שעבוד מלכויות זה מה שיצאנו מלהיות 'עבדי פרעה' שהוא מלך, היציאה מעבדות של פרעה זה ההפקעה של שעבוד מלכויות, וזה נאמר לכאן, ביציאה מכל גלות שבכל גלות משועבדים למלך מסויים, בהגדרה הכוללת של גלות, וכשיוצאים מהגלות יוצאים משעבוד מלכויות בצורה חלקית - פשוט וברור - וזה היציאה שהיה בגאולת מצרים שבליילה זה הרי אנו כבני מלכים.

אבל יתר על כן, מה שמתגלה בעיקר בגאולת מצרים זהו ההפקעה מה'שאור שבעיסה' שמעכב לגלות את הרצון, שביציאת מצרים נאמר 'תשביתו שאור מבתיכם', וברור ופשוט כמו שהרחיבו רבותינו רבות ש'מבתיכם' זה לא דווקא כפשוטו מהבית שזה הדין של 'לא יראה לך חמץ ולא יראה לך שאור בכל גבולך' שנאמר בבתי ישראל - זה בוודאי עיקר הדין, אבל בפנימיות כוונת הדבר 'בתיכם' - בתוכם, 'שאור לא ימצא בבתיכם' 'לא יראה לך שאור' - מה שנאסר 'שאור' כלומר - עוקרים את ה'שאור שבעיסה' שבאדם, נמצא שבגלות מצרים נעלם הרצון ובגאולת מצרים שהיה גם הפקעה של 'שעבוד מלכויות' וגם הפקעה של 'שאור שבעיסה' - חוזר ומתגלה ה'רצוננו לעשות רצונך', זה גדר ה'חוק' 'החוקים' - 'חוקת הפסח' שנאמר ביציאת מצרים.

גילוי הרצון - ריצה שביציאת מצרים

יציאת מצרים היא גילוי של ה'רצוננו לעשות רצונך' שהרי ה'**לעשות** רצונך' זה גופא מה שמתגלה ב'ושמרתם את המצות, מצוה הבאה לידך אל תחמיצנה', ששורש הדבר מתגלה מה'רצוננו לעשות רצונך', אם הוא מחמיץ את המצוה, הוא מחמיץ אותה מכח 'שאור שבעיסה' שמעלים את ה'רצוננו לעשות רצונך' שאז הוא מחמיץ את העיסה - פשוט וברור - אבל כשמתגלה המעמקים ביציאת מצרים שמתגלה עומק האור הפנימי של ה'רצוננו לעשות רצונך', יש הפקעה של ה'שעבוד מלכויות' והפקעה של ה'שאור שבעיסה', מתגלה מעמקי הרצון וממילא התולדה הוא ה'חפזון' של יציאת מצרים, כי ה'רצוננו לעשות רצונך' זה **רצון** בבחינת **רץ** והוא גופא מוציא את בני ישראל ממצרים, שם נתהפך ה**צר** שב'**מצרים**' ל**רץ**, **מצרים** אותיות **צר-מים**, כי עיקר היציאה ממצרים לא היתה רק בליל פסח אלא בשביעי של פסח ששם נאמר 'נטה ידך על הים ובקעהו' שמכח מציאות המים שנבקעו שהם מפקיעים מהם את השעבוד למצרים זהו ה'**צר-מים**' ששם נבקע המים ומכח כך הם יצאו בשלימות ממצרים בשביעי של פסח, וא"כ ה'צר' זהו הכח שמתגלה בגלות מצרים, אבל כאשר ה'**צר**' הופך להיות **רץ** שזה בבחינת **רצון** כמו שנתבאר, שבכוחות הנפש זהו ה'רצוננו לעשות רצונך' - ב'פועל' שבדבר זהו היציאה ממצרים באופן של 'בחפזון תצאו' שצורת היציאה שהם יוצאים ממצרים היא באופן של ריצה.

גילוי הרצון שיש בו טעם ודעת בגאולת מצרים וגילוי רצון שלמעלה מטעם ודעת ששלימותו במתן תורה

ובעומק, יש שני מהלכים ברצון, יש את המהלך ברצון שהוא בבחינת רצון שיש בו טעם ודעת כמו שהוזכר, ויש את המהלך ברצון שהוא למעלה מטעם ודעת, וחידוד הדברים בעומק להתבאר - רצון שמתלבש בטעם ודעת זהו רצון שהוא בר-שינוי, וזה ברור לכל בר-דעת שאם הרצון הוא בר שינוי א"כ חסר בחקיקה שבו כמו שהוזכר, ואם הוא בר שינוי הוא גם יכול להתהפך מ**רץ לצר**, כי היא גופא - מה שהוא בר השתנות זה גם גורם שהוא יכול להתהפך מדבר לדבר.

אבל רצון שהוא למעלה מטעם ודעת הוא רצון עצמי ורצון עצמי הוא העומק של החקיקה, דבר שהוא חוק הוא איננו ניתן לשינוי, זה שני מהלכים במהלכי גאולת ישראל ממצרים, במהלך התחתון הגאולה היא באופן של חוק שיש בו טעם ודעת - חוק שנתלבש בטעם ודעת שזה ה'אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן' - שישאר **טעם** אפיקומן, ומצד ההבחנה הזו - הדבר ניתן לנקודת השתנות שיתכן שיהיה שינוי ברצון, ומצד כך הגאולה ממצרים היא עדיין לא גאולה שלימה כי מבחינת **רץ** הם יכולים לחזור ל**צר**, וכמו שהוזכר זה מה שהתגלה שגם לאחר שהם יצאו ממצרים בליל פסח אבל עדיין עד יום השביעי אין גילוי שלם של גאולה כי יש להם עדיין את ים סוף שנצרך שיהיה את המציאות לבקוע אותו.

אבל בעומק הפנימי יותר מתגלה הרצון שלמעלה מטעם ודעת שזה עומק כח החקיקה שאיננו ניתן לנקודת השתנות, והחקיקה העליונה של כח הרצון העליון שאיננו מתלבש בטעם ודעת הוא פנימיות האור של גאולת בני ישראל ממצרים.

ומצד כן, שלימות היציאה ממצרים היא מתן תורה - וקדם לכך ה'חוקותיה במרה', שזה ה**חוקים** שהם נצטוו במרה כמו שנאמר בקרא "שם שם לו **חוק** ומשפט", אבל השלימות של זה מתגלה במדרגת מתן תורה ששם כשניתנה להם התורה ניתן להם מדרגת החוק העליון, ההכנה לדבר היתה ע"י ה'שם שם לו חוק ומשפט ושם ניסהו' שזה ההכנה של ההוצאה מהכח לפועל של אותו כח של חקיקה וההשלמה שלו היא במדרגת מתן תורה ששם הושלם מציאות החקיקה של יציאת בני ישראל ממצרים.

אבל להבין עמוק - "כי בחפזון יצאת מצרים", בני ישראל יצאו בחפזון ממצרים, וביציאה ממצרים שעיקרה היא מכת בכורות ע"ז נאמר "קדש לי כל בכור פטר רחם בבני ישראל" שבכורי ישראל נתקדשו תחת בכורי מצרים, שמכח שהקב"ה הכה את בכורי מצרים ואת בכורי ישראל הציל התקדשו בכורי ישראל במכת בכורות, ומתוך אותה מכת בכורות - בה נאמר שהם יצאו בחפזון ממצרים [- והיציאה בפועל היתה בבוקר], וא"כ גדר הדבר שהם יצאו ממצרים מכח אותו חפזון.

הגילוי בליל הגאולה שיש טעם ברצון וגאולת הבוקר שלמעלה מטעם ברצון

ובדקות - הרי אכילת פסח היא עד חצות אבל הם לא יצאו ממצרים עד הבוקר, וכמו שמבואר באמרי אמת שמזמן חצות עד היציאה בפועל יש שש שעות שזה הרי זמן ההמתנה אחר אכילת בשר שמאחרי שש שעות מותר לאכול מאכלי חלב, כלומר שרושם האכילה שנשאר בבשר הוא שש שעות, ולפי"ז רושם האכילה שנשאר מטעם הפסח הוא שש שעות [על אף שזה נקודה דקה, משום שאיסור בשר בחלב הוא לא בהכרח מיסוד דין של טעם וגם זה סוגיא שיש לדון בה - אבל כך מבואר בדבריו], ומכל מקום - רושם טעם האפיקומן שזה טעם הפסח שנשאר, הוא נשאר עד היציאה **בפועל** ממצרים.

זה שני המהלכים שהזכרנו, המהלך התחתון שזה ה'יש טעם ברצון' זה היה בחצות, והמהלך של ה'אין טעם ברצון' - אז כפשוטו כאשר עובר השש שעות נגמר הטעם כלא היה וא"כ האכילה בטילה, אבל בעומק כאשר נגמר השש שעות עולים למעלה ממקום הטעם וזהו הבוקר שאז יוצאים בני ישראל ממצרים.

ובהקבלה לכך היה את ה"לפנות בוקר" של קריעת ים סוף שגם הוא היה, בהקבלה, באותו זמן של לפנות בוקר שהוא לא היה בחצות.

אבל מ"מ א"כ, פנימיות האור שמתגלה ב**לילה** הוא פנימיות ה'טעם ברצון', ומה שמתגלה בבוקר הוא ה'למעלה מטעם ברצון', ובלילה שנתגלה הטעם ברצון - אז נתקדשו הבכורות.

שורש קדושת הבכורות שבחפזון דמצרים אצל ראובן - בכור במדרגה של טעם

נחזור עוד פעם ונאמר, א"כ - כשמתגלה בחצות לילה ה'טעם ברצון' - הפנימיות של הדבר הוא עדיין במדרגת 'טעם ברצון' שזה רצון שיכול להשתנות, והוא השורש של מציאות החפזון שהחפזון הוא מצד המדרגה התחתונה, ומצד כך האותיות **חפז** שבחפזון מתהפך להיות **פחז** שזה מה שמתגלה בראובן - בנו בכורו של יעקב אבינו, שזה מה שאומר יעקב לראובן "כחי וראשית אוני", אבל - יעקב אבינו אומר לראובן "**פחז** כמים אל תותר וגו' אז חללת יצועי עליה" ונעתק הבכורה מראובן ליוסף מפני שהוא חילל יצועי אביו במעשה של בלהה ולא כידוע מדברי חז"ל שמביא רש"י, מאיפה השורש של אותו דבר? - הגילוי של **פחז** זהו האופן של התהפכות ה**חפזון** שהופך להיות **פחז**, כאשר זה חפזון דקדושה זה בחינת ליל התקדש החג, וכאשר זה מתהפך, זה 'פחז כמים אל תותר' מצד הקלקול, אבל השורש היכן הוא - אותו קדושת בכורה שנתקדשה בליל יציאת מצרים שאז נתקדשו כל בכורי ישראל, השורש שלה כמו שברור ופשוט, היה אצל ראובן בקדושת הבכור שהיה אצלו, ומצד הקדושה הזו שהיה אצל ראובן לא התגלה השלימות של החפזון.

הרי גדר מה שמתגלה בכח ההולדה זהו ה"יורה כחץ" כלשון חז"ל שזה אופן של חפזון שהוא ממהר לצאת, זהו החפזון שמתגלה בכח ההולדה, אלא שאצל כל אדם ואדם שלא שמור בקדושה, החפזון הזה נופל כי זה יוצא טרם זמו [- מעין מה שמתגלה ביציאת מצרים בבני אפרים שיצאו קודם הזמן], אבל אצל יעקב אבינו שנאמר בו "כחי וראשית אוני - שלא ראה קרי מימיו" א"כ, אין לו את כח המהירות דקלקול שמתגלה אלא הוא משמר את כח הזריזות לקדושה, מצד כך זה השורש של בכור דקדושה שאצל יעקב אבינו.

אבל להבין עמוק - הרי כמו שנאמר אפילו על דוד המלך ששורש לידתו לא יכול להיות בשלימות של קדושה - "הן בעוון חוללתי ובחטאי יחמתני אמי" מחמת שאביו ואמו היה להם תענוג ביצירתו, כלומר - שהיה להם טעם ביצירתו, לכן, מצד כך גם הבכור מתגלה במדרגה של טעם, וכמו שאומרים רבותינו שלכן גם אחד מהטעמים שלא מברכים ברכה על כח ההולדה מפני שזה נעשה בהכרח שלא לשמה - זה מחמת גילוי של הטעם - התענוג המתלבש בדבר שהטעם הזה מלביש את הרצון באופן של **רצון - תענוג**, וזה לא רצון שלמעלה מטעם ודעת אלא הוא בהלבשה של טעם ודעת, רצון כזה זהו רצון של **טעם** משורש **טעות** שזה ה**ט'-ע'** שבטעם משורש של הטעיה ומצד כך שורש קדושת הבכורה הוא איננו שלם.

והשורש התגלה אצל יעקב אבינו שראובן הוא בכור - "כחי וראשית אוני", אבל "פחז כמים אל תותר" ונעתק ממנו הבכורה, זה העומק של יציאת בני ישראל ממצרים - **מדין ליל התקדש החג** - שלא היה בשורש הדבר הארה שלימה של רצון שלמעלה מטעם ודעת אלא רצון של טעם ודעת, זה **הטעם** שטועמים באפיקומן בבחינת רצון של טעם ודעת, ומצד כך, החפזן שבני ישראל יצאו בו ממצרים הוא לא חפזן שלם דקדושה מחמת שנחסר בו המדרגה של 'למעלה מטעם ודעת'.

ה"כי לא בחפזן תצאו" שבגאולה העתידה - רצון שלמעלה מטעם ודעת

אבל על הגאולה העתידה שתהיה במהרה בימינו נאמר "כי לא בחפזן תצאו", אין שם יציאה במדרגה של חפזן, ובהקבלה למה שנתבאר - זה לא יציאה במדרגה של רצון המתלבש בטעם ודעת אלא זה רצון שלמעלה מטעם ודעת, והרצון שלמעלה מטעם ודעת הוא למעלה ממציות **החפזן** שנופל ל-'פחז כמים'.

זה השורש הפנימי של גאולת בני ישראל בבוקר שהיא למעלה מהגאולה שהיתה בליל התקדש חג.

וזה השורש של הגאולה בפועל שתהיה לעתיד לבוא שהיא תהיה באופן של "כי לא בחפזן תצאו" כמו שנאמר בה.

והגילוי שגאולת הבוקר היא במדרגה הזו - כמו שנתבאר שלאחר שש שעות מחצות פג המציאות של הטעם ומה שפג מציאות הטעם **זה הארה שלמעלה ממציות הטעם**.

זה מה שנאמר על הגאולה העתידה שיהיה שורש שלמעלה ממציות הגאולה של יציאת מצרים, למעלה ממציות החפזן.

ומצד ההבחנה הזו כמו שכבר הוזכר, זה לא יהיה גדר של גילוי של **רצון** בבחינת **רץ-ון** שה-ון מקטין את מציאות **הרצון** אלא זה יהיה **רץ** בעצם.

עכשיו כח **האון** הוא כח ההולדה, "כחי וראשית אוני" שזהו **און אי-ון** שה-ון מקטין את **הא'** ובאותו מידה ה-ון מקטין את **הרצון** - **רץ-ון** - היינו הך - [והמילה **רצון** עצמה היא נוטריקון **רץ - און**, אין שמה **א'** כי היא מובלעת - אבל זה נוטריקון רץ-און] זה ההקטנה של כח הרצון, וזה שורש הדבר שהיה ביציאת מצרים שנעתק קדושת הבכורה מראובן שהוא "כחי וראשית אוני" ליוסף שמידתו היא כח ההולדה, אבל זה הכל באותו מהלך של עומק מציאות החפזן שנתבאר.

אבל כשיתגלה לעתיד לבוא - מה שהיה מעין כך בבוקר של יציאת מצרים שהוא למעלה ממדרגת הטעם של אפיקומן כמו שחודד - מתגלה המעמקים של עומק כח הריצה שבדבר, יופקע ה"שעבוד מלכויות" בשלימות ויופקע ה"שאר שבעיסה".

מדרגת מצה דידן של "ח"י רגעים - 'חיה שבנפש' ומדרגת מצה דלעת"ל בבת-אחת, 'יחידה שבנפש'

ולהבין עמוק - המצות שיש בידינו השתא הם מצות של ח"י רגעים שזה הרי הזמן שאפשר להשהות את המצות, ואחרי ח"י - זה הופך **למת**, אלו הם הח"י רגעים שבהם עושים את העיסה שלא תחמיץ, זה מכח מדרגת **חיה שבנפש**.

אבל מכח מדרגת גאולה העתידה שתהיה במהרה בימינו - המדות יהיו במדרגה של **יחידה**, לא במדרגה של **חיה**.

עכשיו ההארה של המצות הוא באופן של ח"י רגעים, זה זמן עשיית המצה כי ההארה שמאירה בעשיית המצה היא הארה של **חי**, היא הארה של **חיה** שבנפש, ומשם מגיע מקום הריצה שהוקטן **מרץ לרצון** כמו שנתבאר, ההלבשה של הרצון בטעם ודעת.

אבל כאשר יתגלה הגאולה העתידה מכח ההארה העליונה יותר - מה שנאמר "ושמרתם את המצות - מצוה הבאה לידך אל תחמיצנה" הוא לא יהיה בשיעור של ח"י רגעים אלא הוא יהיה **בבת-אחת**, הוא יהיה מציאות של **יחידה שבנפש**, מציאות אחת, זה העומק של ההארה שנקראת רצון שלמעלה מטעם ודעת, למעלה ממציות החפזן שע"ז נאמר "לא בחפזן תצאו".

מדרגת 'פתאום' דלעת"ל בבת אחת, ללא תהליך

ובלשון פשוטה וברורה - כאשר הדבר נעשה כההליך, שייך בו חפזן בתהליך שיש בו שזה הח"י רגעים, אבל הגאולה העתידה שעליה נאמר "**פתאום** יבוא האדון אל היכלו" "פתאום", נעשה בבת אחת, ומה שהוא נעשה בבת אחת כי אין בו תהליך של דבר וא"כ לא שייך שיהיה מציאות של החמצה.

זה עומק גילוי מציאות **הרץ**, **הרצון** שמקטין את הדבר מכח כך נעשה מציאות של תהליך, והתהליך הוא בבחינה של 'חי',

אבל כאשר מתגלה הרץ שלמעלה מהרצון מתגלה הדבר בבת אחת, מה שתופסים עכשיו מציאות של ריצה של אדם שרץ, גם זה תהליך, הוא רץ ממקום למקום עד שהוא מגיע למקום שאליו הוא רץ, זה התפיסה התחתונה של הריצה - הרצון.

אבל הריצה העליונה היא נעשית "כמראה הבזק" בבת אחת, זה הגאולה העתידה "פתאום יבוא האדון", זה עומק הגאולה שמתגלה.

מדרגת אפיקומן וב' כוסות אחרונות - תחילת הסעודה דלעת"ל

וכמו שהזכירו כבר רבותינו עיקר הדין הוא "אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן" ומה שאנחנו אוכלים גופא, קראו לזה הראשונים 'אפיקומן', מכח שהאכילה הזו היא אכילה של הסעודה דלעתיד לבוא, 'אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן' ומה שאנחנו אוכלים באחרונה לביל פסח זה תחילת הסעודה דלעתיד לבוא בהדגשה, זה מה שאוכלים בסיפא של ליל הסדר.

והאכילה הזו שאוכלים את האפיקומן באחרונה, שהיא האור דלעתיד לבוא היא האור שמאיר כבר בפסח עצמו שזה ההשרשה של הגאולה לעתיד לבוא, ומה שזה מאיר בפסח עצמו כמו שחודד - זה לא בשעת האכילה עצמה אלא ששעות אחרי שנגמר האכילה שאז נגמר הטעם שבדבר, ושם מתגלה העומק של ההארה שהיא השורש של הסעודה דלעתיד לבוא, גילוי ה"אין טעם ברצון" שזה גילוי האכילה דלעתיד לבוא.

וזה ברור - בסעודה דלעתיד לבוא הרי יש שור הבר ויש יין המשומר בענביו מששת ימי בראשית, לעתיד לבוא, במקום קרבן פסח יהיה שור הבר, ובמקום ארבע כוסות יהיה את ההגדרה של "יין המשומר בענביו מששת ימי בראשית", זה ההקבלה של הסעודה דלעתיד לבוא לסעודה של ליל התקדש החג.

ולכן - אחרי האפיקומן הרי שותים עוד כוסות, והרי הפוסקים כבר דנו, ויש בזה מחלוקת בראשונים, האם מותר לשתות אחר האפיקומן יין או לא, האם נאסר אחרי האפיקומן דווקא אכילה או גם שתית יין, אבל גם להראשונים שאוסרים שתית יין, כמו שהם אומרים, היין של כוס ברכת המזון והיין של כוס רביעי מותר בוודאי לשתות כי זה חלק מהתקנה שבדבר, אבל בעומק מה שמונח כאן במה שהאפיקומן מצטרף לכוסות האחרונות - כי זה הסעודה דלעתיד לבוא של השור הבר ושל היין המשומר בענביו מששת ימי בראשית, זה ההשרשה שיש במציאות ליל פסח לסעודה דלעתיד לבוא.

גילוי אליהו שבכוס של אליהו - מכח אפיקומן וכוסות אחרונים שבהם מונח בשורת הגאולה

ומצד כך נהגין הרי להניח כוס של אליהו שעתיד לבוא לבשר על הגאולה, זה לא רק שיש ספק של דינא אם צריך לשתות כוס חמישית והוא יכריע את הספק שזהו פשוטם של דברים בבחינת "תשבי יתרץ קושיות ובעיות" [= ר"ת תיקון], אלא הגדרת הדבר שבשתייה הזו של ה'ב' כוסות ובאכילה הזו של האפיקומן מונח הבשורה דלעתיד לבוא, זה נקרא "כוס של אליהו", מה שמניחים כוס לאלהו כלומר שזה גופא גילוי אליהו, גילוי אליהו זה מי שבא לבשר על הגאולה - ובאכילת אפיקומן ובכוסות האחרונים מונח הבשורה על הגאולה, זה נקרא גילוי אליהו שאליהו בא, והגילוי הזה הוא גילוי בכוחות הנפש ברצון שלמעלה מטעם ודעת, ב"רצוננו לעשות רצונך" כשהוסר ה"שאר שבעיסה" והוסר ה"שעבוד מלכויות".

יש מה שהשעבוד מלכויות מלכויות מסתיר את מציאות הרצון ויש מה שהשאר שבעיסה מסתיר את מציאות הרצון, מצד הטעם שברצון השאר שבעיסה הוא זה שמסתיר, שהרי זהו השאר שמביא לידי טעם בעיסה, מצה היא פשוטה ושאר הוא נותן טעם בדבר שע"י שהוא מחמיץ אותו הוא נותן בו טעם.

אבל מצד הרצון בעצם שלמעלה מטעם ודעת - השעבוד מלכויות הוא זה שמסתיר את מציאות הגילוי של הרצון ומצד כך - אנחנו אוכלים מצות בראשונה בתחילת הסעודה, והרי נחלקו הראשונים אם עיקר אכילת המצה הוא בתחילה או בסוף, מצד המצה שאוכלים בהתחלה הרי זה הפך השאר שבעיסה, שאוכלים מצה שהיא ללא שאור.

אבל מצד האכילה באחרונה - היא כנגד השעבוד מלכויות שהוסר השעבוד מלכויות ואז מתגלה ה'למעלה מטעם ודעת' שבמציאות הרצון, כשהשעבוד מלכויות הוסר מתגלה ה'למעלה מטעם ודעת' שברצון וכמו שהוזכר, זה השורש של הגילוי אליהו שנמצא בסעודה של ליל פסח.

עומק הספק דכוס חמישי - הארה דלעתל שאינה מתיישבת היום בגילוי

כוס של אליהו זה לא רק הספק של הכוס חמישי, זה פשוט - בגאולה העכשוית היה רק ארבע כוסות כנגד נפש רוח נשמה חיה, זה בחינת ארבע כוסות כידוע, אבל הגאולה העתידה היא בסוד היחידה שבנפש שזה הכוס החמישי, זה נקרא שהוא בא לבשר על הגאולה של הלעתיד לבוא, זה כוס חמישי של אליהו, זה לא רק ספק כפשוטו מכח שנחלקו הראשונים, אלא

בעומק זה ההארה דלעתיד לבוא שאיננה מתיישבת היום בגילוי.

זה נקרא שיש ספק בחיוב כוס חמישי, מושרש ההארה דלעתיד אבל היא איננה נמצאת בגילוי, זה גופא הספק של כוס חמישי, זה כוס של אליהו, יש עוד הרבה דברים שאנחנו לא יודעים ומחכים לפשיטות של אליהו ולא קוראים לזה מכח כך שזה **שייך** לאליהו.

דייקא הכוס הזה מאיר בו האור שהוא שייך לאליהו, אליהו נאמר בו הבחינה של "חגור במתניו" מעין מה שהיה במצרים "מתניכם חגורים" ואז מתגלה מכח כך כח הריצה שזהו דרך הרצים שחוגרים את עצמם, אבל לא מתגלה הריצה מהצד התחתון שזה **הרץ** בבחינת **רצון** כמו שהוזכר, אלא אליהו בא לבשר על הגאולה על **הרץ** שגדרו הוא "אליהו באחת" כמו שאומרת הגמ', שהגילוי שבדבר הוא גילוי של ה'אחד', זה מה שאליהו בא לבשר על מציאות הגאולה.

עכשיו יש ריבוי של רצונות, אבל ב"רצוננו לעשות רצונך" יש רצון אחד ושם הכל הוא בבת אחת, יחידה שבנפש, זה מעמקי הסיפא של ליל הסדר, גילוי אליהו שמבשר על הגאולה.

[שאלה: הרב אמר שגילוי אליהו זה בבחינת היחידה, והלידה היא בבחינת תוספת] - בחינת יוסף - [- האם יש אפשרות של נגיעה שאפשר לנגוע בזה?] - "אך עצמי ובשרי" כמו שהמהר"ל עצמו מגדיר שזה נקרא מצה, בבחינת "עני ורוכב על חמור", הוא נוגע במציאות העצמית בלי שום נקודת תוספת, זהו בחינת משיח בן דוד, ולא בחינת משיח בן יוסף, מצד משיח בן יוסף יש תוספת אבל משיח בן דוד זה לגעת בנקודה העצמית בלי שום נקודת הגדלתה, זהו הגאולה, אם הוא מגדיל את זה מצד הקדושה זה נקרא יוסף ואם הוא מגדיל את זה מצד הקלקול זה גאווה, אבל שניהם זה תוספת, ויש את הנקודה העצמית שזה מצה, המים וקמח כשלעצמם, זה עצם המציאות כשלעצמה, **מצה** מלשון **מציאות**, עצם המציאות עצמה. [- האם זה הפשט ברמב"ם שאומר שצריך לאכול מצה בלי שום סיבה אלא כמו בתקיעת שופר, כי כך הקב"ה ציוה] = זה חוזר לבחינת החוק והרצון שלמעלה מטעם ודעת כמו שאמרנו, "רחמנא אמר תקעו" [- האם זה עדיף מהמהלך של טעם?] - זה שני מהלכים, משיח בן דוד ומשיח בן יוסף, שתי צורות של גילוי.

- [1] [נספח](#)

Source: <https://bilvavi.net/shiur/061-nos-אפיקומן-רצון-תשפא>

Links

[1] <https://bilvavi.net/pesach>